

MONITOR CHIŃSKI

PAŹDZIERNIK 2019

„Monitor Chiński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Chinach, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie Europy Środkowej oraz działania zagraniczne chińskich władz lokalnych w prowincji Syczuan. Monitor opracował dr Bartosz Kowalski – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR CHIŃSKI

PAŹDZIERNIK 2019

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

1 października: obchody 70. rocznicy ustanowienia ChRL. W rocznicowym przemówieniu na placu Tian'anmen Xi Jinping wzmiankował tylko jednego z byłych przywódców – Mao Zedonga. Przebieg obchodów potwierdził nadrzędną rolę partii wobec państwa (m.in. sztandar KPCh, któremu salutował Xi umieszczono przed flagą ChRL). Natomiast parada wojskowa zwróciła uwagę przede wszystkim ze względu na prezentację nowych międzykontynentalnych rakiet balistycznych Dongfeng-41. Z kolei w Hongkongu, na tle wyraźnie ograniczonych w formie obchodów rocznicowych, doszło do kolejnej eskalacji protestów i pierwszego przypadku postrzelenia protestującego przez policję.

8 października: USA wpisują na „czarną listę” firmy i ludzi zaangażowanych w nasilające się represje wobec Ujgurów w Sinkiangu. Wśród 28 podmiotów na liście znalazły się **Dahua** oraz Hikvision, jeden z największych producentów systemów monitoringu na świecie, który jest m.in. w posiadaniu kilku mniejszych firm brytyjskich. Tylko w Wielkiej Brytanii, używa się 1,3 mln kamer CCTV tego producenta, a jego sprzęty są obecne m.in. na lotniskach i placówkach NHS. Tego samego dnia Departament Stanu poinformował również o wprowadzeniu restrykcji wizowych wobec urzędników odpowiedzialnych za nadużycia. Chińskie MSZ określił argument o łamaniu praw człowieka jako pretekst służący ograniczaniu eksportu chińskich podmiotów w Sinkiangu (w tym m.in. lokalnego Biura Bezpieczeństwa i wojskowych konglomeratów tzw. *bingtuanów*) i wezwały USA do natychmiastowego zaprzestania ingerencji w wewnętrzne sprawy Chin. Ruch ze strony Stanów Zjednoczonych nastąpił dwa dni przed rozpoczęciem kolejnej rundy negocjacji handlowych.

10-11 października: postęp w amerykańsko-chińskiej wojnie handlowej? Chińska delegacja pod kierownictwem wicepremiera Liu He rozmawiała w Waszyngtonie z grupą negocjatorów z przedstawicielem ds. handlu Robertem

NIEMCY ZMIĘKCZAJĄ STANOWISKO WOBEC HUAWEI

W miejsce dotychczasowej formuły w praktyce wykluczającej chiński koncern z przetargów na budowę sieci 5G (niedopuszczanie dostawców, którzy są zobligowani do współpracy z urzędami bezpieczeństwa swoich państw) pojawił się zapis o obowiązku podpisania przez operatorów deklaracji wiarygodności z dostawcami sieci 5G. Decyzja ta będzie miała dalekosiężne implikacje dla przyszłych relacji UE-ChRL oraz kształtowania polityki wobec Pekinu przez poszczególne stolicy europejskie.

Lighthizerem i sekretarzem skarbu Stevem Mnuchinem na czele. Z Liu He spotkał się również prezydent Donald Trump. Według Waszyngtonu, Chiny zgodziły się na większe zakupy amerykańskich produktów rolnych w zamian zmniejszenie lub rezygnację z nowych karnych ceł zapowiedzianych przez USA na grudzień.

11-12 października: spotkanie przywódców Indii i ChRL w Mamallapuram. Drugi nieformalny szczyt Narendra Modi-Xi Jinping nie przyniósł przełomu w relacjach obu państw, które od sierpnia pogorszyły się wobec zmian administracyjnych wprowadzonych przez rząd Indii na spornych terytoriach w Kaszmirze. Jednak oficjalnie temat ten w rozmowach się nie pojawił. Jedynym konkretnym efektem spotkania jest uzgodnienie przez obie strony nowego mechanizmu regulującego relacje handlowe i gospodarcze. Natomiast kwestie strategiczne, w tym relacje z USA i Pakistanem, będą nadal wyznaczać oś stosunków pomiędzy Nowym Dehli i Pekinem. Ich probierzem będzie stosunek Indii wobec regionalnych formatów: inicjowanego przez ChRL gospodarczego RCEP i wojskowego QUAD (pod patronatem USA).

23 października: Niemcy otwarte na koncern Huawei? W wytycznych bezpieczeństwa dla sieci 5G opublikowanych przez Federalną Agencję Sieci w październiku, w miejsce dotychczasowej formuły w praktyce wykluczającej Huawei (niedopuszczanie dostawców którzy są zobligowani do współpracy z urzędami bezpieczeństwa swoich państw) pojawił się zapis o obowiązku podpisania przez operatorów deklaracji wiarygodności z dostawcami sieci 5G. Enigmatyczna formuła tego dokumentu wskazuje, że w praktyce egzekwowanie konsekwencji za złamanie przepisów bezpieczeństwa przez niewiarygodnych dostawców będzie bardzo trudne. (zob. komentarz).

24 października: Nagroda im. Sacharowa dla Ilhama Tohtiego. Nagroda Parlamentu Europejskiego w dziedzinie praw człowieka została przyznana umiarkowanemu ujęgurskiemu intelektualistcie i rzecznikowi dialogu ujęgursko-hanowskiego, który od 2014 roku odsiadyuje karę dożywocia za „podżeganie do obalenia państwa”. Uzasadniając decyzję, kapituła nagrody odniosła się do represji wobec Ujęgurów w Sinkiangu, stanowczo wzywając „władze ChRL do uwolnienia Tohtiego i poszanowania praw mniejszości w ChRL”.

28-31 października: 4. Plenum 19. Zjazdu KPCh. We wstępnym komunikacie opublikowanym po spotkaniu podkreśla się prymat partii nad strukturami państwowymi, w tym armią; podtrzymanie zasady „jedno państwo, dwa systemy” jako optymalnego rozwiązania dla Hongkongu, Makau i „pokojowego zjednoczenia” (Tajwanu) oraz utrzymanie w praktyce przeciwstawnych „dążeń do niezależności i samowystarczalności przy jednoczesnym otwarciu na świat”. Wbrew spekulacjom nt. poszerzenia składu SK BP KC KPCh lub wskazania potencjalnego następcy Xi, nie

doszło do istotnych zmian personalnych co wskazuje, że polityczna pozycja przywódcy ChRL jest obecnie stabilna (szerzej zob. analizę Wojciecha Jakóbca).

30 października: chińscy operatorzy sieci komórkowych uruchamiają usługi 5G. Sieć na razie objęła 50 miast, w tym Pekin, Szanghaj i Shenzhen. Oferta trzech państwowych firm China Mobile, China Telecom i China Unicom Hongkong jest zbliżona; cena najtańszych pakietów wynosi 128 RMB.

II. CHINY I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

4 października: Serbia chce rozszerzać współpracę z koncernem Huawei. Wolę rozwoju współpracy z chińską firmą wyraził w imieniu rządu w Belgradzie minister ds. innowacji i rozwoju technologicznego Nenad Popović, który zapowiedział, że wspólna prezentacja działania technologii 5G przez Huawei i państwowego operatora telekomunikacyjnego Telekom Srbija odbędzie się kilka dni później na spotkaniu formatu „17+1”.

7 października: rozwód Pragi i Pekinu. Po roku bezskutecznych negocjacji w sprawie odpolitycznienia umowy (zapisu o polityce „jednych Chin”), burmistrz czeskiej stolicy Zdenek Hřib zapowiedział, że umowa o partnerstwie zostanie unieważniona, słusznie wskazując, że z perspektywy państwa demokratycznego współpraca w oparciu o taką formułę nie powinna mieć miejsca. Prezydent Zeman (sic!), zapowiedział, że w ramach retorsji ChRL wstrzyma finansowanie klubu piłkarskiego Slavia Praga i przekieruje połączenia lotnicze z Pragi do Chorwacji.

13 października: Grecja częściowo akceptuje plany inwestycyjne COSCO w Pireusie. Komisja Planowania i Rozwoju Portów (ESAL) potwierdziła uzgodnione wcześniej plany dotyczące budowy centrum handlowego i terminala samochodowego, ale odroczyła zgodę na budowę czwartego terminala kontenerowego za 300 mln EUR w formie zaproponowanej przez COSCO poprzedniemu rządowi w Atenach. Wskazuje się, że na przełożenie decyzji miały wpływ: sprzeciw miejskich władz lokalnych (SYRIZA), związków zawodowych oraz brak woli porozumienia ze strony COSCO, które zachowało prawo do ponownego złożenia propozycji. Łącznie COSCO planuje zainwestować około 800 mln EUR.

14 października: KPCh zacieśnia relacje z Serbską Partią Postępową (SNS). Delegacja KPCh pod kierownictwem członka Biura Politycznego KPCh i dyrektora Narodowej Komisji Nadzoru Yang Xiaodu spotkała się z w Belgradzie z prezydentem Serbii i szefem rządzącego ugrupowania SNS Aleksandrem Vucicem oraz premier Brnabić, która (choć wstąpiła do SNS zaledwie cztery dni wcześniej) stwierdziła, że obie partie i państwa są „najlepszymi przyjaciółmi i ważnymi partnerami”, których łączy służba ludziom. Zdaniem premier, Serbia ma największą liczbę

zakontraktowanych umów realizowanych w ramach Inicjatywy Pasa i Szlaku; tradycyjnie podkreśliła również wdzięczność za wsparcie Chin dla serbskiego stanowiska w kwestii Kosowa. Z kolei według Yang Xiaodu, celem wizyty jest realizacja umów zawartych uprzednio pomiędzy przywódcami obu państw oraz intensyfikacja współpracy międzypartyjnej. Przed wizytą w Belgradzie delegacja KPCh odwiedziła Nowy Sad, gdzie wzięła m.in. udział w zebraniu rady wykonawczej SNS.

18 października: Chiny chcą rozwijać czystą energię w EŚW. Taki zamiar ogłosił przy okazji forum Chin-EŚW w Zagrzebiu Zhang Jianhua – szef Narodowej Administracji Energetycznej. Na chińskie inwestycje w tym zakresie otwarta jest Chorwacja, która w ciągu dwóch miesięcy ma przyjąć nową strategię energetyczną – powiedział minister środowiska i energii Tomislav Čorić. Do tej pory inwestycje chińskie na Bałkanach koncentrowały się głównie na elektrowniach węglowych (m.in. Stanari i Tuzla w BiH oraz Kostolac).

22 października: chińskie COSCO otwiera połączenie intermodalne między Adriatykiem i Europą Środkową. Chiński operator rozpoczął regularne połączenia Rijeka Land Sea Express: morskie między portami w Rijece i Pireusie oraz nitki kolejowe Rijeka-Budapeszt-Rijeka oraz Rijeka-Belgrad-Rijeka. W tym celu w adriatyckim porcie oficjalnie uruchomiono terminal kontenerowy Brajdica. Połączenie intermodalne oferuje transport do Budapesztu z Chin wschodnich (32 dni) oraz z Chin południowych (28 dni). Dyrektor Portu Rijeka Denis Vukorepa ocenia, że w tym roku Brajdica obsłuży 300 tys. TEU.

24 października: pierwszy chiński pociąg dociera do Belgradu. Przejazd 10,5 tys. km z Jinanu (prow. Szantung) do stolicy Serbii zajął blisko miesiąc. Pociąg przywiózł ponad 500 ton materiałów i sprzętów budowlanych wykorzystywanych przez chińskie firmy modernizujące linię kolejową Belgrad-Budapeszt.

24 października: skandal na Uniwersytecie Karola (UK) w Pradze. Według doniesień czeskich mediów Miloš Balabán, szef Centrum Czesko-Chińskiego na UK pobierał od ambasady ChRL w Pradze pieniądze na organizację konferencji (1,2 mln CZK/200 tys. PLN) oraz wynagrodzenie (69 tys. CZK/11,5 tys. PLN) za przeprowadzenie na uczelni propagandowego kursu nt. Inicjatywy Pasa i Szlaku. Co więcej Balabán miał pobierać pieniądze przez prywatną spółkę SBP, której jest współwłaścicielem. Po ujawnieniu sprawy Balabán zrezygnował ze stanowiska na UK. W ostatnich tygodniach uczelnia stała się również obiektem zabiegów ze strony Home Credit, świadczącej usługi finansowe firmy wchodzącej w skład imperium najbogatszego Czecha Petra Kellnera PPF – największego beneficjenta otwarcia czesko-chińskiego w ostatnich latach. W zamian za wsparcie finansowe dla UK, jego pracownicy mieli zostać zobowiązani do powstrzymywania się do krytyki globalnych

działań firmy. Po ujawnieniu tych zapisów rektor uczelni Tomáš Zima wycofał się z negocjowania umowy sponsorskiej i przeprosił publicznie za zaistniałą sytuację.

31 października: Uniwersytet Fudan otworzy filię w Budapeszcie. Plany otwarcia kampusu szanghajskiej uczelni w stolicy Węgier omówili na spotkaniu premier Viktor Orbán i rektor Xu Ningsheng.

III. WIADOMOŚCI SYCZUAŃSKIE

13 października: Nepal otworzy konsulat w Chengdu. Nepal stał się 18. krajem zatwierdzonym do utworzenia przedstawicielstwa konsularnego w stolicy Syczuanu. W dniach 27-28 września br. Chengdu odwiedziła delegacja Partii Komunistycznej Nepalu pod kierownictwem przewodniczącego nepalskiego parlamentu Krishny Bahadura Mahary z którym spotkał się szef komitetu KPCh Prowincji Syczuan Peng Qihua. Mahara został na początku października odwołany ze stanowiska i aresztowany w związku z oskarżeniami o gwałt przez pracownicę parlamentu.

15 października: Forum Międzynarodowych Miast Partnerskich Syczuanu. W spotkaniu wzięły udział delegacje z 32 państw reprezentujące 43 miast i prowincji partnerskich Syczuanu. Uczestnicy uznali relacje między miastami za ważny element polityki zagranicznej państw, w oparciu (o głoszone przez dyplomację ChRL) zasady szacunku, równości i wzajemnych korzyści. W czasie Forum wiceszef KPCh gubernator i prowincji Syczuan Yin Li przedstawił 4 propozycje dla dalszej współpracy miast siostrzanych: 1) intensyfikacja współpracy międzyrządowej oraz instytucjonalizacja wizyt wzajemnych i budowa wielopoziomowych kanałów współpracy; 2) intensyfikacja współpracy gospodarczej i inwestycyjnej, rozwój kanałów logistycznych i parków przemysłowych; 3) rozwój współpracy w zakresie innowacji i technologii – cyfryzacja, sieciowanie (*wanggehua*) i parki naukowo-technologiczne; 4) wymiana międzyludzka, której mają służyć stworzenie sojuszu turystycznego miast; obozy dla młodzieży oraz forum think-tanków.

15 października: premier Republiki Tatarstanu Aleksiej Piesoszin z wizytą w Syczuanie. Z Piesoszinem spotkał się Yin Li. Przedstawiciel podmiotu Federacji Rosyjskiej przypomniał, że w 2016 roku Tatarstan i Syczuan nawiązały umowę o relacjach partnerskich a obecnie realizowany jest projekt między Specjalną Strefą Ekonomiczną Alabuga i miastem Meishan. Wyraził również nadzieję na syczuańskie inwestycje w Tatarstanie.

19-21 października: wicepremier i minister transportu Luksemburga Francois Bausch z wizytą w Chengdu. W programie wizyty znalazły się spotkania z sekretarzem KPCh Peng Qihua i gubernatorem Yin Li z którymi Bausch rozmawiał o współpracy logistycznej, finansowej, transportowej, technologicznej i turystycznej.

25 października: polska misja edukacyjna w Chengdu. W misji uczestniczyli przedstawiciele „Study in Wrocław” oraz biur ds. współpracy międzynarodowej lub ds. promocji, Politechniki Warszawskiej, Uniwersytetu Opolskiego, Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola w Lublinie, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie, Politechniki Gdańskiej oraz Uniwersytetu Wrocławskiego. Misja koordynowana była przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej (NAWA).

IV. WIADOMOŚCI Z GUANGDONGU

11 października: premier Wysp Salomona Manasseh Sogavare w Kantonie. Z przedstawicielem wyspiarskiego państwa, które we wrześniu przeniosło uznanie dyplomatyczne z Tajwanu na ChRL spotkał się szef KPCh w Guangdongu Li Xi. Podpisano protokół ustaleń nt. współpracy gospodarczo-handlowej, rybołówstwa, opieki zdrowotnej i turystyki. We wrześniu Wyspy Salomona podpisały tajną umowę z państwową firmą China Sam Enterprise Group, która na 75 lat oddaje ChRL wyłączne prawa do korzystania z wyspy Tulagi, prawdopodobnie do celów wojskowych.

21 października: inauguracja połączenia lotniczego Kanton-Kalkuta. Trasę obsługują codziennie linie lotnicze IndiGo Airlines. Połączenie ma przede wszystkim służyć zwiększeniu ruchu turystycznego.

22 października: umowa o współpracy między Tajlandią i Guangdongem. Porozumienie podpisane przez wicepremiera Somkida Jatusripitaka i szefa KPCh w Guangdongu Li Xi przewiduje zwiększenie zakresu współpracy w zakresie nowych technologii między Wschodnim Korytarzem Ekonomicznym (EEC) i Greater Bay Area.

24 października: plany rozwoju sieci 5G. Do końca roku w Guangdongu ma powstać blisko 35 tys. stacji bazowych 5G. Miastami o najlepiej rozwiniętej infrastrukturze 5G w prowincji są Kanton, Shenzhen i Foshan.

24 października: tempo wzrostu PKB Guangdongu 6.4%. Wynik który gospodarka prowincji odnotowała w trzech pierwszych kwartałach jest zbliżony do celu wyznaczonego na 2019 rok (6-6.5%). Tempo wzrostu w sektorze usług (7.8%) przewyższyło wyraźnie rozwój przemysłu.

25 października: Kanton i australijskie Darwin nawiązują umowę o miastach partnerskich. W tym celu burmistrzowie Wen Guohui i Kon Vatskalis podpisali w

Kantonie protokół ustaleń nt. wzmacniania współpracy (smart city, surowce, edukacja i turystyka). Darwin jest 77. miastem partnerskim Kantonu.

KOMENTARZ

1. Stanowisko Niemiec wobec Huawei będzie miało dalekosiężne implikacje dla przyszłych relacji UE-ChRL oraz kształtowania polityki wobec Pekinu przez poszczególne stolicy europejskie. Po pierwsze, wbrew próbom sformułowania niezależnego, opartego na przesłankach strategicznych stanowiska przez UE, zgoda Berlina na dostarczanie usług 5G przez Huawei, w praktyce oznacza koniec prób budowania wspólnego frontu przez 28 państw. Świadczy o tym dobitnie przykład Czech. Dotychczas (oficjalnie) sceptyczny wobec współpracy z Huawei rząd Andreja Babiša, w kilkanaście godzin po sygnale z Berlina, zdążył słowami ministra przemysłu Karela Havlíčka zasygnalizować gotowość do zmiany stanowiska. Kolejnym państwem, które ogłosi współpracę z chińskim koncernem przy budowie sieci 5G będą prawdopodobnie Węgry. Po drugie w perspektywie polityki wewnętrznej Niemiec, zmiana stanowiska świadczy o obawie Angeli Merkel, że zablokowanie rynku dla chińskiej firmy odbije się na niemieckiej gospodarce; wskazuje również na poważne pęknięcie wewnątrz jej rządu odnośnie sposobu prowadzenia polityki wobec Chin. Największymi zwolennikami przyjęcia oferty Huawei są ministerstwa spraw zagranicznych i gospodarki. Przeciwni są członkowie parlamentu i służby specjalne. Postawę Berlina należy ocenić jako krótkowzroczną: oprócz bagatelizowania przesłanek bezpieczeństwa, górę biorą doraźne zyski niemieckich przedsiębiorstw. Przyjęcie tańszej (de facto po cenach dumpingowych) oferty Huawei w praktyce wyeliminuje z rynku europejskich dostawców 5G.

2. W 4. Konferencji Ministerialnej ds. Innowacji 17+1 w Belgradzie w randze ministrów udział wzięli przedstawiciele Serbii, ChRL, Węgier, Bośni Hercegowiny i – co ciekawe w świetle niedawnej deklaracji w sprawie 5G z USA – Rumunii. Dzięki współpracy z ChRL (Huawei) Serbia chce odgrywać rolę technologicznego lidera na Bałkanach. W 2016 roku Huawei podpisał trzyletnią umowę z państwowym operatorem Telekom Serbia na modernizację naziemnej sieci telefonicznej na ALL-IP (Protokół Internetowy) za 150 mln EUR. Natomiast w mijającym roku Huawei zostało partnerem Serbii w projektach Smart City w Belgradzie, Nowym Sadzie i Niszu. Również we współpracy z chińskim koncernem w Belgradzie powstaje ponadto sieć 1000 kamer CCTV. W świetle deklaracji ministra Popovića o woli rozwijania współpracy z Huawei, w dalszej kolejności należy się spodziewać serbsko-chińskiej umowy w sprawie 5G. Polskę reprezentował zastępca ambasadora RP w Serbii Andrzej Kindziuk co wskazuje, że Warszawa będzie w tej kwestii postępować w zgodzie ze wskazówkami z Waszyngtonu.

3. Francuskie weto wobec unijnych rozmów akcesyjnych z Albanią i Macedonią Północną będzie rzutowało na postawę Bałkanów Zachodnich w perspektywie pogłębiania współpracy z ChRL. Chociaż zacieśnianie relacji z Pekinem nie musi iść wbrew europejskim aspiracjom państw bałkańskich, to będzie w naturalny sposób pogłębiało ich uzależnienie od chińskich kredytów i inwestycji w sektory strategiczne. W perspektywie strategicznej zwiększy również rozchwianie polityki zagranicznej UE, w tym w świetle niepewnych relacji z USA.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

